

Granskning av hjälpmedelsnämndens verksamhet under 2011

Granskning av Hjälpmedelsnämndens verksamhet 2011

Bakgrund

Den 1 juli 2004 bildades en mellan kommunerna och landstinget gemensam nämnd, Hjälpmedelsnämnden, i syfte att samverka för att länets invånare skall erbjudas en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor.

Hjälpmedelsnämnden är en gemensam nämnd för kommunerna i Värmlands län och Landstinget i Värmland. Nämnden ska enligt kommunallagens 9 kap. 2 § och § 12 i reglementet för nämnden granskas av revisorerna hos respektive huvudman. Landstingets revisorer har sedan nämndens tillkomst granskat hjälpmedelsnämndens verksamhet. Granskningsresultatet har därefter delgivits kommunernas revisorer och deras sakkunniga.

Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Revisionskontoret har granskat nämndens verksamhet och räkenskaper för verksamhetsåret 2011 och sammanfattar granskningen i föreliggande promemoria. Granskningen avseende verksamheten har främst rört avstämning mot gällande avtal. Granskningen av räkenskaperna har inriktats mot en avstämning mot budget och underliggande redovisning.

Hjälpmedelsnämnden

Uppdrag

Hjälpmedelsnämnden har ansvar för att erbjuda hjälpmedel för funktionshindrade enligt 3 b § Hälso- och sjukvårdslagen (HSL), med undantag för syn-, hörsel-, och ortopedtekniska hjälpmedel.

Den hjälpmedelsverksamhet som enligt 18 b § HSL är en kommunal angelägenhet (i särskilda boenden och hemsjukvård) ska även i fortsättningen utföras av respektive kommun. Den gemensamma nämnden har dock ansvar för att fastställa policy, riktlinjer, kompetenskrav för förskrivning och upphandling av hjälpmedel. Genom gemensamma riktlinjer och samverkan avser hjälpmedelsnämnden att kostnadseffektivisera verksamheten inom sitt ansvarsområde.

Hjälpmedelsnämndens uppdrag kan sammanfattas i följande områden;

- samordningsuppgifter,
- kompetensuppgifter och stöduppgifter,
- drift av den gemensamma hjälpmedelsenheten.

Hjälpmedelsheten ska verka som kompetenscentrum med stöd-funktion och svara för samordning av de angivna uppgifterna.

Verksamhet 2011

Under 2011 har hjälpmedelsnämnden som planerats haft fem sammanträden. Nedan beskrivs de ärenden som behandlats, med undantag av vissa ärenden av formaliakarakter.

2011 års *första möte* ägde rum den 25 februari. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 14 kommuner (totalt deltog 25 ledamöter och ersättare). Representation saknades från Säffle och Munkfors kommun.

Vid mötet avhandlades följande:

- Möte inleddes med presentation av nämndens ledamöter och ersättare. Därefter gav Jan Hultbäck, tf. divisionschef för division HHR en redovisning av nämndens bakgrund, avtal och reglemente. Nämnden fick också en beskrivning och visning av Hjälpmedelsservices lokaler samt en beskrivning av hjälpmedelshandlingen ute i kommunerna.
- Sten Fransson (S), Arvika utsågs till vice ordförande i nämnden. Nämnden utsåg också till arbetsutskottet följande ledamöter: Annétthe Zettergren (M), ordförande, Mona Smedman (C), Christina Wahrolin (S) samtliga för landstinget, samt Sten Fransson (S), Arvika, vice ordförande, Lars Johansson (S), Kristinehamn och Marléne Lund Kopparklint (M), Karlstad. Nämnden utsåg därefter ersättare till arbetsutskottet
- Nämnden informerades om ett seminarium på Karlstads universitet anordnat av handikappförbunden – ”Leva och bo i samhället”.

Årets *andra möte* ägde rum den 18 mars. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 13 kommuner, totalt 20 ledamöter och ersättare. Representation saknades från Storfors, Hammarö och Munkfors kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- Nämnden utsåg Sten Fransson till ordinarie justerare.
- Förslag till budget för 2012 behandlades och ledde till **beslut** om kostnadsuppräknings med 2,5 % för nämnd och sekretariat.
- Årsredovisning för 2010 föredrogs och hjälpmedelsnämnden **beslutade** att godkänna densamma samt besluta att ingen ekonomisk reglering görs utan 2010 års utfall tas i beaktande i samband med 2011 års redovisning.
- Nämnden fick information om inköpsstatistik, styrkort för Hjälpmedelsservice samt en lägesrapport om uppdraget att initiera en kartläggning för personer med stora kommunikativa svårigheter.

- Nämnden fick också information från tf. divisionschefen om att det pågår en översyn inom landstinget av avgifter och högstnadsskydd. Man ser över möjligheterna att eventuellt lyfta in hjälpmedel i totala högstnadsskyddet. Han informerade också om att frågan uppkommit om Hjälpmedelsnämnden som eventuell plattform för inkontinenshjälpmedel.

Efter yrkande från vice ordförande Sten Fransson **beslutade** nämnden att ge arbetsutskottet i uppdrag att se över möjligheterna att lyfta in frågan som ett ansvarsområde under hjälpmedelnämnden.

- Nämndens ordförande anmälde en inbjudan till nationell landstingskonferens i Falkenberg om funktionshinder, anordnad av Region Halland.
- Nämndens sekreterare Johanna Orre informerade om vissa praktiska frågor gällande nämndens administration. Ett beslut från 2010 angående kungörelse inför nämndens möten omprövades och nämnden **beslutade** istället att det är upp till varje kommun att annonsera på hemsidan inför nämndens sammanträden.

Årets **tredje möte** ägde rum den 20 maj. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 13 kommuner, totalt 18 ledamöter och ersättare. Representation saknades från Sunne, Säffle och Karlstads kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- Nämnden **beslutade** att ge arbetsutskottet i uppdrag att inleda en process och utreda förutsättningarna för att i framtiden lyfta in inkontinenshjälpmedel som ett av nämndens ansvarsområden.
- Nämnden fick information om det projekt som pågår in landstinget gällande ett eventuellt högstnadsskydd för landstingets hjälpmedel.
- Nämnden **beslutade** att ta bort riktlinjerna för förskrivning av trehjulig cykel och förklara paragrafen omedelbart justerad.
- Nämnden **beslutade** att ta bort riktlinjerna för förskrivning av förbränningsmotordrivna rullstolar och förklara paragrafen omedelbart justerad.
- Nämnden **beslutade** att ta komplettera riktlinjerna om Samtalsapparater med leg. logoped som förskrivare och förklara paragrafen omedelbart justerad.
- Nämnden diskuterade förslag till innehåll under kommande sammanträden samt fick information från t.f. verksamhetschef för Hjälpmedelsservice.

Årets **fjärde möte** ägde rum den 14 oktober. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 15 kommuner, totalt 19 ledamöter och ersättare. Representation saknades från Karlstads kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- Nämnden bestämde mötesdatum för 2012 och förrättade val av ledamot: Håkan Larsson (C) och ersättare: Inga-Lill Röhr (S) till arbetsutskottet. Det framgår inte av beslutet om antalet ledamöter i utskottet utökades eller om de båda ersatte någon som av sagt sig uppdraget och vilka dessa i så fall är. Vilken kommun de valda företräder framgår inte heller.
- Nämnden **beslutade** att fastställa reviderad policy för hjälpmedelsverksamhet med föreslagna ändringarna. (Inarbetning av barnperspektivet)
- Nämnden **beslutade** att ge tf divisionschefen för HHR i uppdrag att vidarebefordra förfrågan om hjälpmedelsbutik (vid CSK) till landstingsdirektörens ledningsgrupp för ställningstagande och beredning.
- Nämnden får också ett antal rapporter redovisade av tf verksamhetschefen för hjälpmedelservice och tf divisionschef HHR.

Årets **femte möte** ägde rum den 9 december. Vid mötet deltog representanter från Landstinget i Värmland och 11 kommuner, totalt 14 ledamöter och ersättare. Representation saknades från Karlstad, Arvika, Säffle och Munkfors kommun.

Vid mötet avhandlades följande ärenden:

- Nämnden beslutade att godkänna riktlinjer för av hjälpmedel per produktgrupp för barn och ungdomar.
- Nämnden beslutade att även barnhjälpmedel ska omfattas av den tekniska beredskapen från 1 mars 2012 och att utvärdering ska göras efter ett år och redovisas till nämnden.
- Nämnden fick ett antal rapporter redovisade samt information om den kommunala samverkansformen gemensam nämnd.

Sammanfattningsvis kan konstateras att landstinget och länets kommuner varit representerade vid nämndens fem möten under året enligt följande:

Nio av kommunerna, (Eda, Grums, Kil, Årjäng, Kristinehamn, Hagfors, Torsby, Forshaga och Filipstad), har varit representerade vid **samtliga** av nämndens möten. Fyra kommuner, (Arvika, Hammarö, Storfors och Sunne), har varit representerade vid **fyra** möten medan tre kommuner (Karlstad, Säffle och Munkfors), varit representerade vid **två** möten.

Arbetsutskottet

Arbetsutskottet har enligt uppgift under 2011 haft fem möten: 25 februari, 18 mars, 20 maj, 14 oktober och 9 december.

Administrativt stöd

Enligt avtal ska division hälsa, habilitering och rehabilitering (HHR) genom hjälpmedelsenheten svara för beredning och verkställighet av nämndens beslut samt planera och administrera den verksamhet nämnden ansvarar för.

Representanter från division HHR och från landstingets kansli har administrativt bistått nämnden och dess arbetsutskott.

Ekonomi

Landstinget i Värmland ska fastställa budget för den gemensamma nämnden efter samråd med berörda kommuner. I avtalet regleras hur samrådet ska ske. Kommunerna och landstinget finansierar gemensamt de faktiska kostnaderna för nämndens arbete och administration. Kostnaderna fördelas med 21 % på kommunerna och 79 % på landstinget. Fördelningen mellan kommunerna sker efter andelen kommuninvånare i åldern 80 år och äldre. Därutöver ska huvudmännen dela på kostnaderna för sekretariatet. Kostnadsfördelningen ska ske på basis av andelen ledamöter representerade i nämnden.

Varje huvudman svarar själv för samtliga kostnader för sina förtroendevalda enligt respektive huvudmans arvodesregler. Dessa kostnader ingår således inte i hjälpmedelsnämndens budget och omfattas inte av denna granskning.

Enligt avtalet ska kommunerna senast den 25 i varje månad förskottsbeta 1/12-del av sin andel. Uppkomna över- och underskott ska enligt avtalet regleras efter fastställd fördelningsnyckel.

Budgeten för hjälpmedelsnämnden uppgick under år 2011 till 8 404 000 kronor, fördelat på kommunerna med 1 765 000 kronor och på landstinget med 6 639 000 kronor.

Det ekonomiska utfallet för 2011 uppgår till 8 699 000 kronor, där kommunerna ska svara för 1 827 000 kronor och landstinget svara för 6 872 000 kronor, se tabell nedan. Häri ingår kostnaden för nämndens sekreterarstöd där kommunerna betalar 16/19-delar i enlighet med fördelningen kommuner - landsting i nämnden.

Tabell 1. Hjälpmedelsnämndens budget och utfall 2011

<i>ÅR 2011</i>	<i>Budget</i>	<i>Utfall</i>	<i>Differens</i>
Kommunerna	1 765 000	1 827 000	- 62 000
Landstinget	6 639 000	6 872 000	- 233 000
Summa	8 404 000	8 699 000	-295 000

Den genomgång som gjorts av Hjälpmedelsnämndens räkenskaper har inte föranlett några påpekanden, förutom att avräkningen av

över- och underskott inte har genomförs. Vid granskningstillfället har resultatet för år 2011 ännu inte behandlats av nämnden, men förslaget från chefen för Hjälpmedelservice, är att nämnden liksom föregående år tar beslut om att inte reglera över/underskott, utan istället tar hänsyn till utfallet i kommande års redovisning.

Följsamhet till avtal och reglemente

- Ursprungligt avtal mellan kommunerna och landstinget hade en giltighetstid 2004-07-01 till och med 2006-12-31. Avtalet förlängs automatiskt med fyra år om det inte sägs upp tolv månader innan avtalstidens utgång.

Kommentar: Avtalet har inte sagts upp av någon part. Det förlängdes därför automatiskt att gälla under mandatperioden 2011-2014.

- Omförhandling av avtalet kan påkallas om förutsättningarna för avtalet väsentligen har förändrats.

Kommentar: Inga framställningar om omförhandling har gjorts.

- Tvister rörande tolkning och tillämpning av avtalet ska i första hand lösas genom förhandling mellan berörda huvudmän. Tvister kan hänskjutas till Sveriges kommuner och landsting.

Kommentar: Inga tvister finns noterade.

- Division HHR ska ha ansvar för beredning och verkställighet av nämndens ärenden samt för att planera och administrera den verksamhet nämnden ansvarar för.

Kommentar: Uppfyllt.

- För nämnden ska det finnas ett sekretariat bestående av en sekreterare och en föredragande.

Kommentar: Uppfyllt. En av landstingets tjänstemän har svarat för sekreterarfunktionen i nämnd och arbetsutskott. Föredragande har varit verksamhetschefen för hjälpmedelsservice.

- Avtalsparter skall vara de 16 kommunerna och landstinget.

Kommentar: Uppfyllt.

- Uppgift att verka för att länets invånare erbjuds en god hjälpmedelsförsörjning på lika villkor.

Kommentar: Vid årsskiftet 2007-2008 började nya gemensamma riktlinjer för förskrivning av hjälpmedel att gälla.

- Budgeten ska fastställas av landstinget efter samråd med kommunerna. Förslag till budget bör, enligt avtalet, tillställas kom-

munerna senast under april månad. Samråd skall därefter ske med styrelserna under maj månad.

Kommentar: Förslag till 2011 års budget behandlades vid nämndens sammanträde den 5 mars 2010.

Den ekonomiska ramen för Hjälpmedelsnämnden år 2011 föreslogs uppräknas med 1,8 % jämfört med 2010 års ram.

- Kommunerna ska bidra med ett belopp som motsvarar de faktiska kostnaderna för nämndens arbete och administration. Fördelas efter befolkningsunderlag i viss åldersgrupp.

Kommentar: Uppfyllt. 2011 års bokslut visar att utfallet har överstigit den preliminärt debiterade kostnaden. Enligt gällande avtal ska detta till del återbetalas/debiteras till kommunerna. Kommunerna ska enligt avtalet debiteras med 62 000 kronor.

- Respektive huvudman svarar för samtliga kostnader för sina förtroendevalda.

Kommentar: Uppfyllt för landstingets förtroendevalda. Som framgår ovan har kostnader för kommunernas förtroendevalda inte ingått i granskningen.

- Förskottsbetalning ska göras med 1/12-del senast den 25 i varje månad.

Kommentar: Uppfyllt. Debitering har skett med 1/12 i förskott varje månad.

- Uppkomna över- eller underskott ska regleras efter aktuell fördelningsnyckel (befolkningsunderlag i viss åldersgrupp).

Kommentar: Inte uppfyllt. Nämnden har flera år tagit beslut om att avvakta med reglering. Besluten har tagits i samband med att årsredovisningen för närmast föregående år har behandlats av nämnden. Besluten avviker från det ursprungliga avtalet.

- Respektive huvudman ska svara för del av kostnad för nämndens sekreterare (25 % tjänst). Kostnaden ska fördelas utifrån andel ledamöter i nämnden.

Kommentar: Uppfyllt. Kommunernas kostnadsandel för nämndens sekretariat har uppgått till 145 000 kronor. Kommunerna debiteras månadsvis med 16/19 av den preliminära kostnaden.

- Kommunerna har rätt till insyn i förvaltning och redovisning. Nämnden ska halvårsvis rapportera till respektive huvudmans fullmäktige hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är.

Kommentar: Uppfyllt. Insyn i förvaltning och redovisning har främst skett genom behandling av budget mm vid nämndens sammanträden.

- Nämnden ska vara sammansatt av 19 ledamöter och lika många ersättare, fördelat på en ordinarie och en ersättare från respektive kommun samt tre ordinarie och tre ersättare från landstinget.

Kommentar: Uppfyllt.

- Parterna är i avtalet överens om att sammansättningen i nämnden så långt möjligt ska återspegla sammansättningen i landstingsfullmäktige.

Kommentar: Mandatfördelning i landstingsfullmäktige respektive hjälpmedelsnämnden framgår av sammanställningen nedan. Vissa partier har endast representation i form av ersättare. I tabellen nedan redovisas därför fördelningen i nämnden uppdelat på endast ordinarie ledamöter respektive ordinarie ledamöter och ersättare sammanräknat.

Tabell 2. Partifördelning 2011 - 2014 i fullmäktige resp. i hjälpmedelsnämnden

Forum	V	S	C	FP	KD	M	SIV	Övr
Landstingsfullmäktige	4 4,9 %	33 40,7 %	8 9,9 %	5 6,2 %	3 3,7 %	16 19,8 %	5 6,2 %	7 8,6 %
HMN ordinarie ledamöter	0 0	10 52,6 %	5 26,3%	0 0	1 5,3 %	2 10,5 %	0 0	1 5,3 %
HMN ordinarie ledamöter och ersättare	0 0	17 44,7 %	8 21,1 %	1 2,6 %	2 5,3 %	7 18,4 %	1 2,6 %	2 5,3 %

Majoritetsförhållandena är inte heller efter valet 2010 helt samstämmiga mellan landstingsfullmäktige och nämnden. Det gäller också partisammansättningen om man ser till nämndens ordinarie ledamöter. Sammanräknat ordinarie ledamöter och ersättare finns också diskrepans mellan sammansättningen i landstingsfullmäktige och hjälpmedelsnämnden. Vissa partier har en svagare representation i hjälpmedelsnämnden än vad som skulle motsvara andelen ledamöter i fullmäktige medan andra har en starkare representation.

Av hjälpmedelsnämndens protokoll framgår att partiernas representation skiftar något mellan nämndens möten eftersom ersättarna inte alltid tillhör samma parti som den ordinarie ledamoten. Ett parti,(V) representeras inte alls i nämnden och (SIV) och (FP) endast i form av ersättare, vilket skiljer sig från hur representationen ser ut i landstingsfullmäktige under mandatperioden 2010 -2014.

Granskningen har visat att det således inte heller för innevarande mandatperiod, 2011-2014, finns en samstämmighet i parti-representationen.

- Ordförande ska nomineras bland landstingets ledamöter och vice ordförande bland kommunernas ledamöter. Landstinget nominerade år 2010 Annétthe Zettergren (M) till ordförande och kommunerna nominerade Sten Fransson (S), Arvika kommun till vice ordförande.

Kommentar: Uppfyllt.

- Inom nämnden ska finnas ett arbetsutskott bestående av sex ledamöter och sex ersättare. Tre ledamöter utses bland landstingets ledamöter och tre bland kommunernas ledamöter. Ordförande bör, enligt avtalet, nomineras ur gruppen landstingets ledamöter medan vice ordförande bör nomineras ur gruppen kommunernas ledamöter.

Kommentar: Uppfyllt.

Slutsatser och kommentarer

Av nämndens årsredovisning och protokoll för 2011 framgår att nämnden i allt väsentligt verkar enligt de intentioner och riktlinjer som fastställdes vid bildandet.

Efter granskning av 2011 års verksamhet kan revisionskontoret konstateras att sammansättningen av ledamöter i nämnden inte fullt ut har den följsamhet till landstingsfullmäktiges sammansättning under mandatperioden, som ska eftersträvas enligt avtalet.

Vid Hjälpmedelsnämndens fem möten under året har kommunerna varit representerade i varierande grad. Revisionskontoret kan konstatera att representationen från några av kommunerna kan förbättras. Ingen kommun har varit deltagit i färre än två möten, vilket kan ses som en förbättring, men ska ses i ljuset av att nämnden under 2011 haft fler möten än tidigare år.

Granskningen av 2011 års redovisning visar att det finns ett underlag för den sammanställda redovisningen för nämnden. Underlaget baseras på en sammanställning av uppgifter som hämtats ur landstingets redovisningssystem. Revisionskontoret kan konstatera att den reglering som enligt avtalet ska göras till kommunerna av över- resp. underskott hittills inte genomförts. Vid gransknings-tillfället hade 2011 års resultat ännu inte behandlats i nämnden. Enligt uppgift från hjälpmedelschefen har nämnden för avsikt att under 2012 utreda en ny modell för fördelning av kostnader. Någon sådan utredning har dock ännu inte slutförts.

Vissa av nämndens beslut är otydliga, till exempel §§ 13 och 16 vid nämndens möte i mars 2011. Det framgår inte klart vad som beslutats.

Ansvarsprövning

Den gemensamma nämnden ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna enligt 9 kap. 2 § tredje stycket

kommunallagen. Frågan om ansvarsfrihet för den gemensamma nämnden ska prövas av fullmäktige i var och en av de samverkande kommunerna enligt 5 kap. 25 § andra stycket kommunallagen.

Anders Marmon

Certifierad kommunal revisor